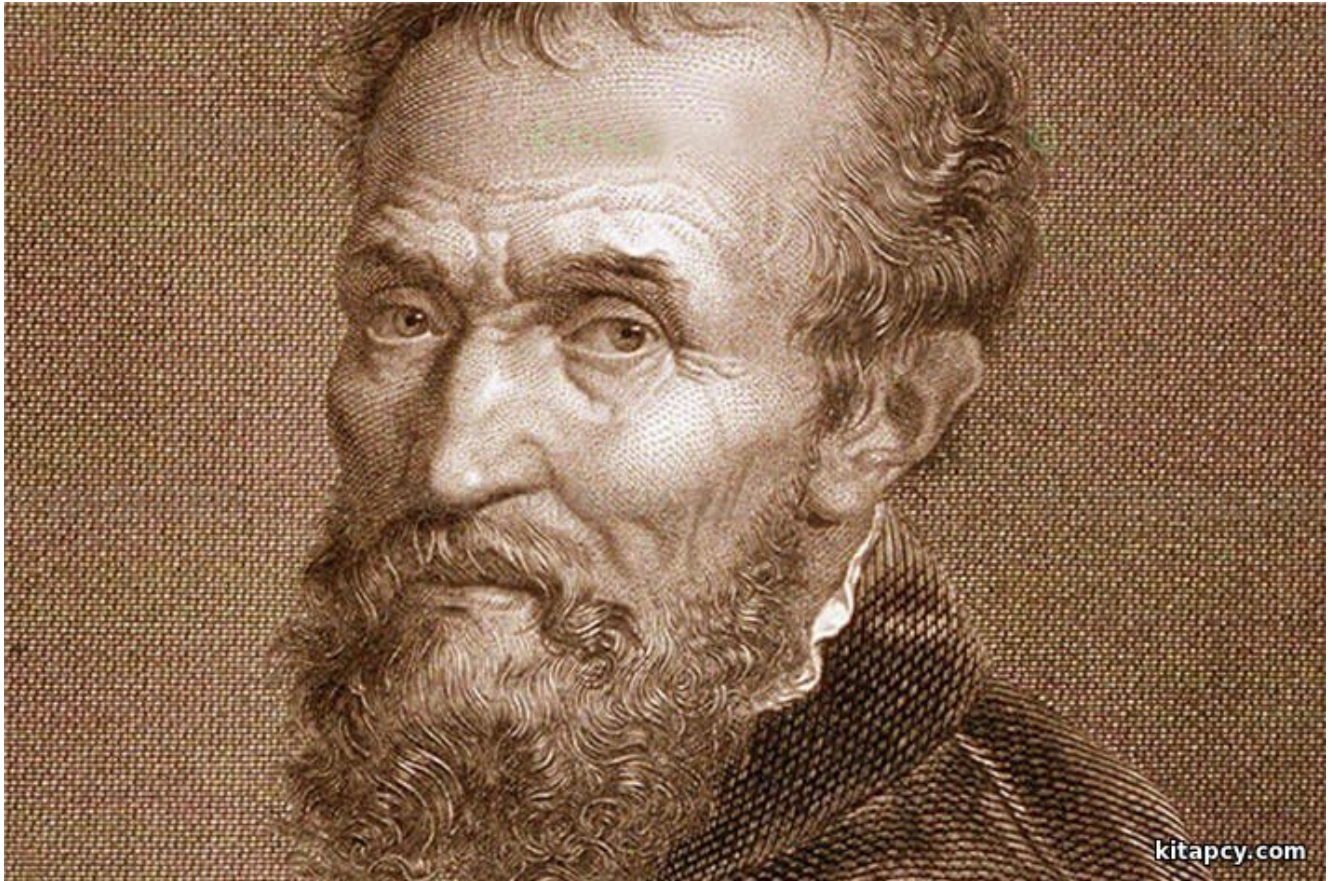

Mikelandjelo we onuñ döredijiligi

Category: Kitapcy, Şekillendiriş we heýkeltaraşlyk sungaty, Sözler

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Mikelandjelo we onuñ döredijiligi MIKELANJELO

Mikelandjelo!

Ak mermeriň han ogly!

Daş ýonupdyr jan girýänçä gursagna.

Köne dünýäň jogaplarny, soragny –

Sygdyrypdyr daglaň äpet harsaňna.

Şeýdip, bu gün Dawudyna ýetipdir.

Aý-günler, asyrlar ondan asgyndyr.

Beýik başlaň ömür gohy ýetikdir,

...Daş ýagyp dur Dawudynyň üstünden –

Mikelandjelo gazap bilen topulýar

Daş zyňýanlar gaçyp, garaňka siňýä.
Gör-ä Dawuda-da duşman tapylýar –
Onsoň, nädip, kämil bolsun bu dünýä.

Dünýä belli italýan heýkeltaraşy Mikelanjelo bagyşlanan bu goşgy setirleri Türkmenistanyň halk ýazyjysy Baýram Jütdiyewe degişli.

Mikelanjelo di Lodowiko di Leonardo di Buonarotti Simoni 1475-nji ýylyň 6-njy martynda Italiýanyň (şol wagtky Florentiýa respublikasynyň) Kapreze şäherinde dünýä inýär.

Gelejekki suratkeş, heýkeltaraş, arhitektor, şahyr Mikelanjelonyň çagalyk ýyllarynda maşgalasy Florensiýa göçüp gelýär.

Alty ýaşynda ejesi aradan çykýar. On üç ýaşynda döwrüniň meşhur suratkeşi Domeniko Girlandaýonyň elinde okap başlaýar. Ýigrimi alty ýaşynda heýkeltaraşlyk sungatyndaky genial zehinini subut edýän «Patyşa Dawut» heýkelini ýasaýar.

1505-nji ýylda Rim papasy Ýuliý II tarapyndan oňa Watikanyň ýanyndaky Sikstin kapellasynyň üçegine (potologyna) surat çekmek işi ynanylýar. Bu iş Mikelanjelonyň iň gymmatly işleriniň biri hasaplanýar. Tabşyryk berlenden soň üç ýyl geçende işe girişen beýik senetkär 520 kw metrlik meýdanda döreden ajaýyp eserini dört ýylda tamamlaýar.

Renessans döwrüniň sungatyna deňsiz-taýsyz goşantlary goşan Mikelanjelo klassyky sungatyň tilsimlerini ulanmak bilen birlikde, esasan, edil Leonardo da Winçi ýaly adam keşbini hemmetaraplaýyn şekillendirmek maksady bilen kadawralary (meýitleri) içgin öwrenip, grek-rim sungatyndan täsirlenen ideal adam şekillerini ukyp-başarnygynyň çäginde realistik ölçegleri bilen bermäge çalşypdyr. Günbatar şekillendiriş sungatynyň atasy saýylýan Jotto di Bondonäniň suratlaryndaky tebigy we realistik çemeleşmeler bilen XV asyryň başynda doly düşünip bolýan çuňlukda perswektiwa düşünjesini kämilleşdirip, öz stilini döreden Mikelanjelo onlarça heýkeli, freskalary döredip Rimi täzedan gurmak we abatlaşdyrmak işlerinde-de möhüm işleri amala aşyrypdyr. Häzirki döwrüň sungat işgärleriniň aglabasy Mikelanjelony döredijiligine nemunalyk

senetkär hökmünde görýärler.

Belli şahyrymyz Italmaz Nuryýewiň «Heýkelçi» goşgusynda Mikelanjonyň kämil sungatyna şeýle baha berilýär:

Diňe bir mermer däl,

Ähli daşlaram,

Seretsem siňe,

Meňzeýär saňa.

Bürünjem,

Poladam.

Misdir demirem

Meňzeýär saňa.

Boýy göge ýetýän belent çynaram

Meňzeýär saňa.

Bili iki gujak ýüz ýaşly tudam

Meňzeýär saňa.

Alaňlardan akyp ýatan çäge-de

Meňzeýär saňa,

Gözüm yetdi şol äňede-äňede,

Ýene ýüzlerçe zat

Meňzeýär saňa.

*Bir olaň artykmaç ýerin aýyrmak
Hemem timar bermek galypdyr maňa.
Megerem, seň mertebäňe,
Aklyňa
Aşyk bolup dünýädäki barça zat,
Saňa meňzemäge çalşyp gezendir,
Eý, gözellik täji,
Beýik Adamzat.*

Ömrüniň ahyryna çenli ajaýyp eserleri döretmäge dowam eden Mikelanjelo ömrüniň soňky ýyllaryny Rimdäki «Keramatly Pýotr» ybadathanasynyň gurluşygyna berýär.

Beýik senetkär 1564-nji ýylyň 18-nji fewralynda segsen dokuz ýaşynda aradan çykýar.

■ **Mikelanjelonyň meşhur sözleri**

- Men suratkeş däl – heýkeltaraş.
- Gözellik – artykmaçlykdan saýlanmakdyr.
- Hemişe öwrenýärin.
- Hiç mahal öz dükanynyň bähbidi üçin işleýän suratkeş ýa-da heýkeltaraş bolmadym.
- Mermere gyslyp galan perişdä gözüm düşdi we ony halas edýänçäm mermeri gazadym.
- Adamlar meniň ussatlyga ýetmek üçin nähili köp işländigimi bir bilselerdi, şunça haýran galarlyk zadyň ýokdugyna düşünerdiler.
- Oňat senetkär diňe mermeriň içindäki şekili pikir edýändir. Daşyň içinde doňup galan şekilleri öz ugruna goýbermek üçin şol ukyny diňe heýkeltaraşyň eli bozup bilýändir.

Internet maglumatlary esasynda taýýarlandy. Şekillendiriş we heýkeltaraşlyk sungaty